

STARGARDIA

Rocznik Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie poświęcony
przeszłości i kulturze Pomorza oraz innych ziem nadbałtyckich

STARGARDIA

The year-book of the Museum of Archaeology and History in Stargard
devoted to the past and culture of Pomerania and other Baltic lands

XVII
(2022)

The Stargard Museum's year-book is devoted to the history and culture of Stargard itself, the Stargard district and the historic Pomerania. The current volume contains the following essays: Pagan priests of Polabian and Pomeranian Slavs – an attempt to outline some characteristics in the light of written sources; The citizens of Stargard in Duke's Pedagogium (16th–17th centuries); Memory about war campaigns of Hetman Stefan Czarniecki in Western Pomerania. Museum life: Report on the Substantive Activities of the Archaeological and Historical Museum in Stargard in 2022. Acquisitions: A collection of 735 coins, medals and badges purchased for the Museum of Archaeology and History in Stargard; Sugar bowl made by a Stargard goldsmith, Peter Friedrich Ahlbaum; Friendship book of Marie von Vormann. Discoveries and archaeological excavations – 2022.

STARGARD
2024

STARGARDIA

Rocznik Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie poświęcony
przeszłości i kulturze Pomorza oraz innych ziem nadbałtyckich

XVII
(2022)

STARGARD
2024

Kolegium redakcyjne wydawnictw Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie:

Joanna Fijałkowska, Małgorzata Gryciuk, Marcin Majewski (przewodniczący),
Monika Ogiewa-Sejnota (sekretarz), Mirosław Opęchowski, Iwona Wojciechowska

Rada naukowa:

Marian Rębkowski (Warszawa) – przewodniczący, Rainer Atzbach (Aarhus),
Felix Biermann (Szczecin), Andrzej Janowski (Szczecin), Paweł Migdański (Szczecin),
Gunnar Möller (Stralsund), Kacper Pencarski (Słupsk), Stanisław Rosik (Wrocław)

Redaktor naczelny: Marcin Majewski

Korekta językowa: Mirosław Rutkowski

Tłumaczenie streszczeń, abstraktu i słów kluczowych: Dorota Gonczaronek

Projekt okładki: Mateusz Szeremeta

© Copyright by Autorzy i Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie
Stargard 2024

Adres redakcji:

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie

Rynek Staromiejski 2-4

73-110 Stargard

www.muzeum-stargard.pl

www.stargardia.pl

e-mail: stargardia@muzeum-stargard.pl

Institucja Kultury Miasta Stargard

Wersja papierowa jest pierwotną wersją czasopisma.

Artykuły są recenzowane. Lista recenzentów i instrukcja dla autorów
znajdują się na stronie internetowej czasopisma.

Na okładce:

Okładka sztambucha Marii von Vormann. Ze zbiorów MAH w Stargardzie

ISSN 1641-7747

Nakład 200 egz.

Skład, łamanie, przygotowanie do druku:

Bogucki Wydawnictwo Naukowe

ul. Górna Wilda 90, 61-576 Poznań

biuro@bogucki.com.pl

Druk: Perfekt Druk

SPIS TREŚCI

I. Artykuły

ANDRZEJ PUŁAWSKI

Kapłani pogańskiej religii Słowian na Połabiu i Pomorzu –
próba charakterystyki w świetle źródeł pisanych 7

MICHAŁ GIERKE

Stargardzianie w szczecińskim Pedagogium Książęcym (XVI–XVII w.) 37

PAWEŁ MIGDALSKI

Pamięć o wyprawach hetmana Stefana Czarnieckiego
na Pomorzu Zachodnim 55

II. Z życia Muzeum

**1. Sprawozdanie z działalności Muzeum Archeologiczno-Historycznego
w Stargardzie w roku 2022 91**
(Joanna Fijałkowska)

2. Nabytki

Kolekcja 735 monet, medali i odznak zakupiona do Muzeum
Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie (Borys Paszkiewicz) 113

Cukiernica stargardzkiego złotnika Petera Friedricha Ahlbauma
(Monika Ogiewa-Sejnota) 125

Sztambuch Marii von Vormann (Małgorzata Gryciuk) 129

III. Odkrycia i badania archeologiczne w roku 2022 137
(Karolina Stań)

CONTENTS

I. Articles

ANDRZEJ PUŁAWSKI

Pagan priests of Polabian and Pomeranian Slavs –
an attempt to outline some characteristics in the light of written sources 7

MICHAŁ GIERKE

The citizens of Stargard in Duke's Pedagogium (16th–17th centuries) 37

PAWEŁ MIGDALSKI

Memory about war campaigns of Hetman Stefan Czarniecki
in Western Pomerania 55

II. Museum life

**1. Report on the Substantive Activities of the Museum Archaeology
and History in Stargard in 2022 91**
(Joanna Fijałkowska)

2. Acquisitions

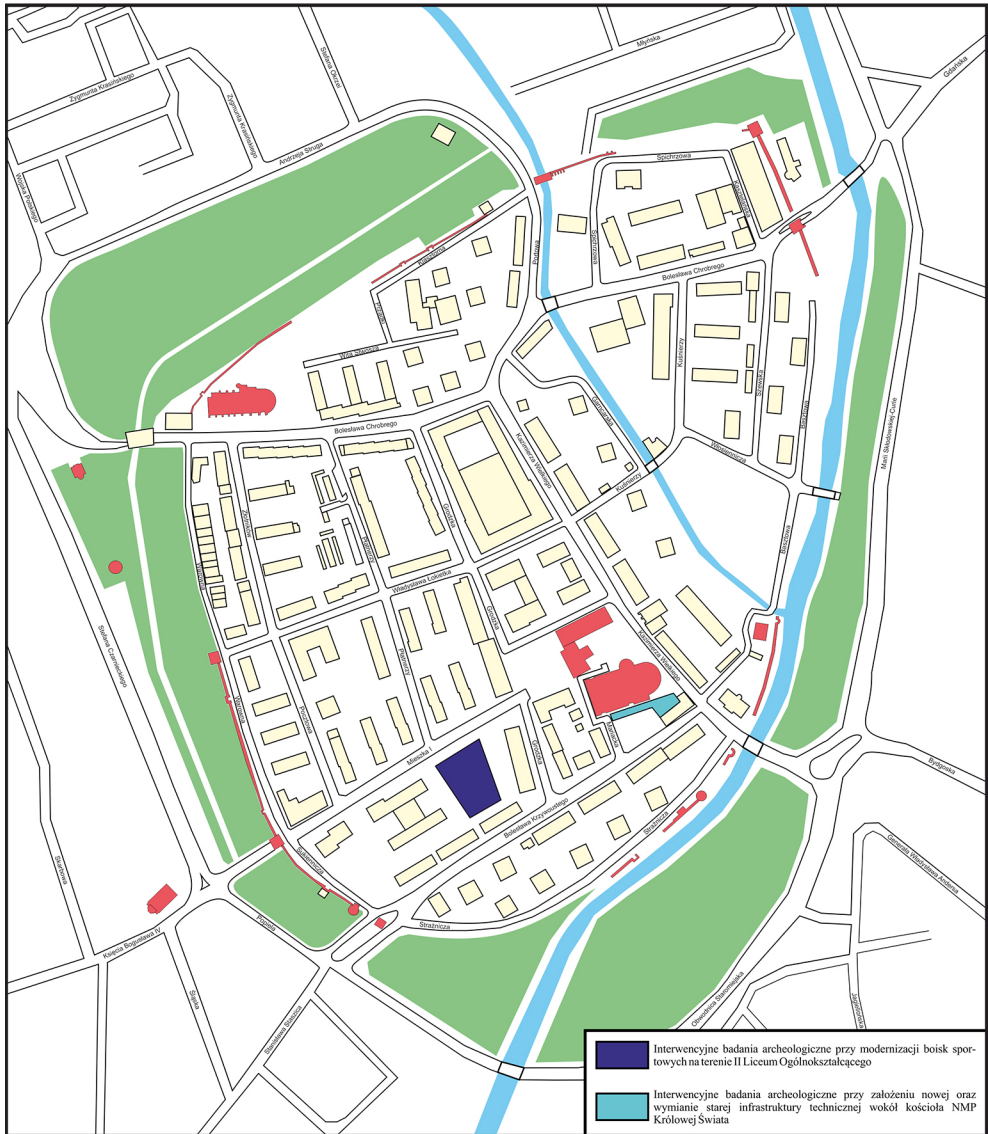
A collection of 735 coins, medals and badges purchased of the
Museum of Archaeology and History in Stargard (Borys Paszkiewicz) 113

Sugar bowl made by a Stargard Goldsmith, Peter Friedrich Ahlbaum
(Monika Ogiewa-Sejnota) 125

Friendship book of Maria von Vormann (Małgorzata Gryciuk) 129

III. Discoveries and archaeological excavations in 2022 137
(Karolina Stań)

Odkrycia i badania archeologiczne w roku 2022

Stargard, Stare Miasto, plan zbiorczy prac archeologicznych prowadzonych w latach 2019–2020.
Zestawił i oprac. M. Szeremeta, kreślił C. Rysz

NOWOŻYTNOŚĆ

Stargard, stan. 11a (AZP 32-10/165)

W trakcie nadzoru archeologicznego prowadzonego przy modernizacji boisk sportowych na terenie II Liceum Ogólnokształcącego im. C.K. Norwida w Stargardzie (dalej: II LO w Stargardzie) na dz. nr 300, położonej w obr. 11, natrafiono na relikty zabudowy związane z historycznym kwartałem XLVI. W centralnej części, w obrębie wykopów liniowych, zarejestrowano pozostałości nowożytnych bruków ułożonych z kamieni polnych o średn. do 20 cm (ryc. 1). W trakcie prac prowadzonych przy przecisku umieszczonym w ulicy Mieszka I, w N części badanej działki natrafiono na relikty piwnicy kamienicy położonej przy dawnej *Pyritzerstraße* 25 lub 26, które zostały zniszczone w 1945 r. (ryc. 2). Zachowała się E ściana prawdopodobnie z przewodem kominiowym wraz z posadzką piwnicy wyłożoną ceglami. Na przedłużeniu tego wkopu na gł. ok. 3 m od poziomu gruntu zaczynały się już warstwy późnośredniowieczne w postaci zbitej mierzwy, bez żadnych zabytków ruchomych. Jednostki stratygraficzne datowane od późnego średniowiecza po wiek XX.

Stań

Ryc. 1. Fragmenty bruku odkrytego w trakcie prac ziemnych przy II LO w Stargardzie.

Fot. K. Stań, MAH w Stargardzie

Ryc. 2. Relikty piwnicy kamienicy odkrytej w trakcie prac przy II LO w Stargardzie.
Fot. K. Stań, MAH w Stargardzie

Stargard, stan. 11a (AZP 32-10/165)

Podczas przeprowadzonych interwencyjnych prac archeologicznych przy założeniu nowej oraz wymianie starej infrastruktury technicznej wokół kościoła NMP Królowej Świata na działce nr 229 obr. 11, w trakcie wykonania odwodnienia budynku narożnego plebanii, położonego przy ul. Kazimierza Wielkiego/Bolesława Krzywoustego, odsłonięto jego ścianę N (ryc. 3). Po oczyszczeniu okazała się ona ścianą piwnicy nieistniejącego już późnośredniowiecznego budynku, z zamurowanym przejściem, które łączyło ze sobą pierwotnie oba budynki (plebanii i tego zniszczonego). W trakcie prac po stronie S, między kościołem a plebanią, natrafiono na fundament kamienny, który można łączyć z dawnym murem kamienno-ceglanym oddzielającym teren plebanii od cmentarza przykościelnego (ryc. 4).

Stań

Ryc. 3. Odkryta N ściana fundamentowa plebanii z widocznym zamurowanym przejściem.
Oprac. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

Ryc. 4. Mur kamienny dawnego ogrodzenia kościoła NMP Królowej Świata w Stargardzie.
Fot. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

Autor haseł:

Karolina Stań (DA MAH)

Rozwinięcie użytych skrótów:

DA MAH – Dział Archeologii, Muzeum Archeologiczno-Historyczne, Stargard;
dz. – działka; gł. – głębokość; m – metr; nr – numer; ob. – obręb; ok. – okolo; ryc. – rycina; stan. – stanowisko; średn. – średnica; w. – wiek.